

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет медико-фармацевтичних технологій
Кафедра клінічної фармакології та клінічної фармації

КЛІНІЧНА ФАРМАЦІЯ В ДЕРМАТОЛОГІЇ

(назва освітньої компоненти)

**РОБОЧА ПРОГРАМА
освітньої компоненти**

підготовки	<u>другий (магістерський) рівень вищої освіти</u> (назва рівня вищої освіти)
галузі знань	<u>22 Охорона здоров'я</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	<u>226 Фармація, промислова фармація</u> (код і найменування спеціальності)
освітньої програми	<u>Клінічна фармація</u> (найменування освітньої програми)
спеціалізації(й)	<u>—</u> (найменування освітньої програми)

Робоча програма освітньої компоненти «Клінічна фармація в дерматології» спеціальності 226 Фармація, промислова фармація, освітньої програми Клінічна фармація, спеціалізації (й) – здобувачів вищої освіти: 5 курсу денної форми 4.10 р.н., 4 курсу заочної форми 4.6 р.н. для осіб, що мають ОКР «молодший спеціаліст» за напрямом «Медицина», 5 курсу заочної форми 4.6 р.н. для осіб, що мають ОКР «спеціаліст» та 6 курсу заочної форми 5.5 р.н.

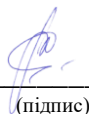
Розробники: САХАРОВА Тетяна, в.о. завідувачки кафедри клінічної фармакології та клінічної фармації НФаУ, д.фарм.н., професор
ПРОПІСНОВА Вікторія, доцент кафедри клінічної фармакології та клінічної фармації НФаУ, к.фарм.н.
ТКАЧЕНКО Катерина, доцент кафедри клінічної фармакології та клінічної фармації, к. мед.н.
АНДРЕЄВА Олена, доцент кафедри клінічної фармакології та клінічної фармації НФаУ, к.фарм.н.

(вказати ПРІЗВИЩЕ, ім'я авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри клінічної фармакології та клінічної фармації НФаУ

Протокол від «02» вересня 2022 року № 1

В.о. зав. кафедри

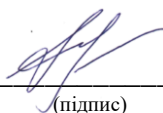
(підпис)

проф. Тетяна САХАРОВА
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Робоча програма схвалена на засіданні профільної методичної комісії з біомедичних дисциплін НФаУ

Протокол від «12» вересня 2022 року № 1

Голова профільної комісії

(підпис)

проф. Надія КОНОНЕНКО
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис освітньої компоненти

Мова навчання: українська.

Статус освітньої компоненти: вибіркова.

Передумови вивчення освітньої компоненти: Освітня компонента «Клінічна фармація в дерматології» закладає основи теоретичних знань та практичних навичок в області клінічної медицини, розробляє науково обґрунтовану систему принципів застосування лікарських препаратів з метою профілактики або лікування хвороб, впливу на причину або провідні ланки патогенезу захворювання. Поняття «фармацевтичної опіки» містить у собі, у першу чергу, залучення клінічних провізорів разом із лікарем в активну діяльність по збереженню здоров'я і запобіганню захворюваності населення. Клінічний провізор разом з лікарем повинен забезпечити максимально раціональну лікарську терапію у конкретного хворого дерматологічного профілю.

Предметом вивчення освітньої компоненти «Клінічна фармація в дерматології» є лікування основних дерматологічних захворювань з позицій доказової медицини на основі міжнародних рекомендацій, українських Настанов та Протоколів з надання медичної допомоги. Клінічна фармація в дерматології сприяє формуванню умінь та навичок застосовувати знання з клінічної фармації в професійній діяльності при здійсненні фармацевтичної опіки пацієнтів дерматологічного профілю.

Інформаційний обсяг освітньої компоненти. На вивчення освітньої компоненти відводиться 90 годин 3,0 кредити ECTS.

2. Мета та завдання освітньої компоненти

Метою викладання освітньої компоненти «Клінічна фармація в дерматології» є підготовка магістрів – клінічних фармацевтів, які володіють достатнім обсягом теоретичних знань та практичних навичок для проведення разом з лікарем роботи по забезпеченню максимально раціональної лікарської терапії у конкретного хворого дерматологічного профілю, а також для здійснення фармацевтичної опіки пацієнтів в аптеці, поліклініці чи у відділеннях багатопрофільного стаціонару.

Основними **завданнями** освітньої компоненти «Клінічна фармація в дерматології» є формування у студентів знань щодо:

- засвоєння загальної методології та принципів вибору лікарських препаратів для ефективної та безпечної лікарської терапії на основі міжнародних рекомендації та українських Настанов і Протоколів з надання медичної допомоги пацієнтам на дерматологічні захворювання, враховуючи функціональний стан хворого;

- вивчення факторів ризику розвитку та клінічних проявів побічної дії ЛП та їх комбінацій, засвоєння основних підходів до зниження побічної дії ЛП при призначенні їх конкретним хворим з урахуванням рекомендацій Державного формуляру лікарських засобів, що дозволить покращити якість і підвищити клінічну та економічну ефективність медичної допомоги;

- засвоєння принципів оцінки ефективності та безпеки застосування конкретних фармакологічних груп та лікарських препаратів при лікуванні хворого дерматологічного профілю;

- засвоєння основних принципів симптоматичної лікарської терапії захворювань і патологічних станів в дерматології, при яких можливе відповідальне самолікування;

- засвоєння принципів та придбання навичок здійснення фармацевтичної опіки пацієнтів при лікуванні безрецептурними та рецептурними ЛП;

- засвоєння принципів медичної деонтології, етичних норм поведінки провізора в аптеці, взаємовідносини провізора та лікаря, провізора та відвідувача аптеки;

- придбання необхідних теоретичних знань та навичок для здійснення фармацевтичної опіки пацієнтів дерматологічного профілю.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Освітня компонента «Клінічна фармація в дерматології» забезпечує набуття здобувачами освіти **компетентностей**:

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової та не фахової аудиторії.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

ЗК 5. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 10. Здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді та з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності.

ЗК 12. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями.

ФК 2. Здатність здійснювати консультування щодо рецептурних та безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного асортименту; фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації безрецептурного лікарського засобу шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, показань та протипоказань керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого із врахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних особливостей лікарського засобу та інших товарів аптечного асортименту.

ФК 3. Здатність здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим у екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах.

ФК 4. Здатність забезпечувати раціональне застосування рецептурних та безрецептурних лікарських засобів згідно з фізико-хімічними, фармакологічними характеристиками, біохімічними, патофізіологічними особливостями конкретного захворювання та фармакотерапевтичними схемами його лікування.

ФК 5. Здатність здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням лікарських засобів згідно даних щодо їх клініко-фармацевтичних характеристик, а також з урахуванням суб'єктивних ознак та об'єктивних клінічних, лабораторних та інструментальних критеріїв обстеження хворого.

ФК 15. Здатність визначати вартість фармакотерапії з урахуванням індивідуальних особливостей хворого та перебігу захворювання, опрацьовувати дані та на їх ґрунті розробляти локальні формуляри лікарських засобів закладу охорони здоров'я

ФК 18. Здатність забезпечувати та здійснювати проведення клінічного дослідження нових лікарських засобів та дослідження біоеквівалентності, організовувати та здійснювати контроль якості проведення клінічного дослідження у відповідності з вимогами Належної клінічної практики.

Інтегративні кінцеві **програмні результати навчання (ПРН)**, формуванню яких сприяє освітня компонента:

ПРН 1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини

ПРН 2. Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності

ПРН 5. Позиціонувати свою професійну діяльність та особистісні якості на фармацевтичному ринку праці; формулювати цілі власної діяльності з урахування суспільних і виробничих інтересів

ПРН 6. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності

ПРН 12. Аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати й використовувати її у професійній діяльності

ПРН 13. Проводити санітарно-просвітницьку роботу у фаховій діяльності при виникненні спалахів інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань

ПРН 14. Визначати переваги та недоліки лікарських засобів різних фармакологічних груп з урахуванням їхніх хімічних, фізико-хімічних, біофармацевтичних, фармакокінетичних та фармакодинамічних особливостей. Рекомендувати споживачам безрецептурні лікарські засоби та інші товари аптечного асортименту з наданням консультативної допомоги та фармацевтичної опіки

ПРН 15. Надавати домедичну допомогу хворим при невідкладних станах та постраждалим у екстремальних ситуаціях

ПРН 16. Визначати вплив факторів, що впливають на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарського засобу і обумовлені станом, особливостями організму людини та фізико-хімічними властивостями лікарських засобів

ПРН 17. Використовувати дані клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень для здійснення моніторингу ефективності та безпеки застосування лікарських засобів

ПРН 18. Обирати біологічні об'єкти аналізу, здійснювати визначення ксенобіотиків та їх метаболітів у біологічних середовищах та давати оцінку отриманим результатам з урахуванням їх розподілу в організмі

ПРН 23. Враховувати дані щодо соціально-економічних процесів у суспільстві для фармацевтичного забезпечення населення, визначати ефективність та доступність фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості ліків

ПРН 25. Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. Виконувати сумлінно свої професійні обов'язки, дотримуватися норм законодавства щодо просування та реклами лікарських засобів. Володіти психологічними навичками спілкування для досягнення довіри та взаєморозуміння з колегами, лікарями, пацієнтами, споживачами

ПРН 27. Організовувати та здійснювати проведення клінічних досліджень лікарських засобів, формулювати висновки щодо відповідності нового лікарського препарату вимогам реєстрації; відповідності генеричного лікарського препарату оригінальному

ПРН 33. Аналізувати показники ефективності та вартості ліків; формулювати висновки щодо включення препаратів до лікарських формулярів лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен знати:

- основи деонтології, етики спілкування з медичним персоналом, хворим, пацієнтом;
- основні симптоми та синдроми найбільш поширених шкірних захворювань в дерматології;
- характерні клінічні симптоми найбільш розповсюджених захворювань в дерматології, що вимагають обов'язкової консультації лікаря;
- Клінічні настанови надання медичної допомоги хворим на дерматологічні захворювання;
- Протоколи провізора при відпуску безрецептурних лікарських засобів на дерматологічні захворювання;
- можливі шляхи впливу фізико-хімічних властивостей на фармакокінетичні та фармакодинамічні властивості ЛП;
- переваги та недоліки тієї чи іншої лікарської форми конкретних ЛП різних фармакологічних груп;
- клінічні прояви можливих побічних ефектів різних ЛП, засоби корекції та профілактики;
- принципи фармацевтичної опіки пацієнтів дерматологічного профілю;

- принципи оцінки ефективності та безпеки застосування конкретних фармакологічних груп та лікарських препаратів при лікуванні хворого дерматологічного профілю з урахуванням рекомендацій Державного формуляру лікарських засобів.

вміти:

- дотримуватися правил фармацевтичної етики та деонтології; вирішувати комплекс задач, що пов'язані з взаємовідношеннями між лікарем, провізором та пацієнтом;
- ідентифікувати відомі лікарські засоби за допомогою міжнародної, торгової, хімічної назви щодо їх віднесення до певної фармакологічної та фармакотерапевтичної групи;
- визначати вплив факторів, які залежать від стану і особливостей організму людини (фізіологічні, патологічні тощо) на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарського засобу, ґрунтуючись на результатах опитування та анамнезу хворого;
- визначати на основі Клінічних настанов надання медичної допомоги хворим та з урахуванням рекомендацій Державного формуляру лікарських засобів на дерматологічні захворювання найбільш ефективний та найменш шкідливий лікарський препарат для лікарської терапії конкретного хворого дерматологічного профілю;
- визначати оптимальний режим введення ліків (час, кратність, тривалість) на основі анатомо-фізіологічних особливостей людини, фармакологічних властивостей лікарських препаратів та лікарських форм.
- здійснювати фармацевтичну опіку пацієнтів дерматологічного профілю;
- оцінювати ефективність та безпеку застосування лікарських препаратів при лікуванні хворого дерматологічного профілю.

володіти:

- методами пошуку, збору, аналізу, інтерпретації та надання медичної інформації;
- навичками отримання необхідної інформації з визначених джерел для забезпечення умов надання якісної та найменш шкідливої фармацевтичної допомоги;
- навичками надання інформаційно-консультативної допомоги та здійснення фармацевтичної опіки при відпуску лікарського засобу для хворого дерматологічного профілю.

4. Структура освітньої компоненти

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	сем.	с.р.		л	сем.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Загальні положення КФ в дерматології та роль клінічного провізора в забезпеченні раціональної лікарської терапії пацієнтів дерматологічного профілю								
Тема 1. Загальні положення клінічної фармації в дерматології	15	2	4	9	16	2	2	12
Тема 2. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування піодермій	13	–	4	9	12	–	–	12
Тема 3. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування мікотичних уражень шкіри та її придатків	15	2	4	9	15	1	2	12
Тема 4. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти	15	2	4	9	15	1	2	12

лікування вірусних дерматозів. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування дерматозоонозів								
Тема 5. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування алергодерматозів	14	1	4	9	15	1	2	12
Тема 6. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування уражень шкіри при захворюваннях внутрішніх органів з розладом обміну речовин	14	1	4	9	16	1	3	12
Разом за змістовим модулем 1	86	8	24	54	89	6	11	72
Контроль ЗМ1 Семестровий залік з модуля 1	4			4	1		1	
Усього годин	90	8	24	58	90	6	12	72

5. Зміст програми освітньої компоненти

Змістовий модуль 1. Загальні положення КФ в дерматології та роль клінічного провізора в забезпеченні раціональної лікарської терапії пацієнтів дерматологічного профілю

Тема 1. Загальні положення клінічної фармації в дерматології.

Дерматологія як одна з наукових основ клінічної медицини. Основні принципи клінічної фармації в дерматології. Клінічна фармація в дерматології як відповідальність клінічного провізора за ефективність терапії ЛП перед конкретним індивідуальним пацієнтом. Дерматологічна патологія як медико-психологічна проблема. Деонтологічні аспекти роботи провізора-лікаря, провізора-хворого. Основні прояви захворювань шкіри, загальні синдроми в дерматології. Елементи шкірної висипки та методика огляду та обстеження пацієнтів з шкірною патологією. Сучасні лабораторні та інструментальні методи дослідження.

Ознайомлення зі змістом Клінічних настанов надання медичної допомоги хворим, Протоколів провізора при відпуску безрецептурних лікарських засобів на основні дерматологічні захворювання. Ознайомлення з рекомендаціями Державного формуляру лікарських засобів.

Загальні принципи лікування шкірних захворювань. Принципи місцевої терапії. Визначення фармакологічних груп лікарських препаратів для пригнічення вірусної, мікробної та грибкової інфекції, зниження впливу запалення і алергії, захисту і сенсibiliзації до світла, підсушування, стимуляції процесів тканин. Значення нейротропних засобів у лікуванні шкірних хвороб. Особливості фармакокінетики лікарських речовин у шкірі. Значення складових частин лікарської форми при місцевому призначенні ліків. Клінічна фармакологія місцевих антисептиків, кератолітичних, відволікаючих засобів. Своєрідність лікарських форм у лікуванні шкірних захворювань: мазі, пасти, креми, гелі, аерозолі, емульсії, лосьйони, лініменти, присипки, примочки, збовтувані суміші, компреси, лаки, пластирі. Фізіотерапевтичні методи лікування. Санаторно-курортне лікування. Профілактичні заходи.

Специфічні види побічної дії лікарських препаратів на шкіру (фотосенсибілізація, опіки, алергічні реакції та ін.). Сучасні лікарські форми, що використовуються у дерматології, їх клініко-біофармацевтичні особливості, засоби раціонального застосування. Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських засобів у осіб похилого віку та з супутньою патологією. Особливості фармакотерапії вагітних та лактуючих жінок, дітей.

Алгоритм вибору фармакологічної групи та оптимального ЛП з певної фармакологічної групи, лікарської форми та шляху введення.

Фармацевтична опіка та її забезпечення при відпуску лікарських засобів з аптеки хворим з захворюваннями шкіри.

Тема 2. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування піодермій

Лікування піодермій з позицій доказової медицини. Клінічні настанови надання медичної допомоги хворим на піодермії (імпетиго, абсцес шкіри: фурункул і карбункул, вульгарні вугрі). Протокол провізора при відпуску безрецептурних лікарських засобів (Профілактика і симптоматичне лікування вугрової хвороби).

Класифікація та загальні особливості піогенного ураження шкіри та слизових (стрептодермії, стафілодермії, змішані стрепто-стафілококові піодерміти). Основні прояви піогенного ураження придатків шкіри (фолікуліт, фурункул, карбункул, гідраденіт, імпетиго). Хронічні піодермії (шанкріформна піодермія, хронічна глибока виразково-вегетуюча піодермія).

Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування піогенних уражень шкіри та слизових оболонок (антибіотики широкого спектру дії, антигістамінні препарати, біогенні стимулятори, вітаміни, вазоактивні препарати). Місцева терапія, фізіотерапія, дієтотерапія. Принципи профілактики піогенних уражень.

Підходи до раціонального вибору ЛП для лікування піодермій з урахуванням рекомендацій Державного формуляру лікарських засобів. Особливості застосування комбінованих препаратів. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських засобів у хворих на піодермії похилого віку та з супутньою патологією. Особливості фармакотерапії вагітних та лактуючих жінок, дітей.

Побічна дія ЛП, які застосовуються для лікування піодермій. Прогнозування, клінічні прояви, профілактика та шляхи усунення.

Сучасні лікарські форми, які використовуються для лікування піодермій, їх клініко-біофармацевтичні особливості, правила та умови раціонального застосування.

Фармацевтична опіка та її забезпечення при відпуску лікарських засобів з аптеки хворим з піодерміями.

Тема 3. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування мікотичних уражень шкіри та її придатків

Лікування мікотичних уражень шкіри та її придатків з позицій доказової медицини. Клінічні настанови надання медичної допомоги хворим на мікози (дерматофітії, трихофітія, мікроспорія, інші поверхневі мікози, кандидоз шкіри і нігтя, оніхомікози, висівкоподібний лишай).

Класифікація та особливості мікотичних уражень (кератомікози, дерматомікози, кандидомікози). Основні прояви мікотичного ураження гладкої шкіри, нігтів, волосистої частини голови. Діагностика проявів мікотичного ураження.

Клінічна фармакологія антимікотичних препаратів системної та зовнішньої дії (антибіотики, азольні сполуки, аліламінові препарати, морфолінові похідні, медикаменти мішаної групи). Місцеве лікування (кератолітичні засоби, механічне видалення нігтів). Профілактика мікотичних уражень.

Підходи до раціонального вибору ЛП для лікування мікотичних уражень шкіри та її придатків з урахуванням рекомендацій Державного формуляру лікарських засобів. Особливості застосування комбінованих препаратів. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Метаболічні ефекти антимікотичних засобів, особливості їх фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих похилого віку та з супутньою патологією. Особливості фармакотерапії вагітних та лактуючих жінок, дітей.

Побічна дія ЛП, які застосовуються для лікування мікотичних уражень шкіри та її придатків. Прогнозування, клінічні прояви, профілактика та шляхи усунення.

Сучасні лікарські форми препаратів, які використовуються при лікуванні мікозів, їх клініко-біофармацевтичні особливості, правила та умови раціонального застосування.

Фармацевтична опіка та її забезпечення при відпуску лікарських засобів з аптеки хворим з мікозами.

Тема 4. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування вірусних дерматозів. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування дерматозоонозів

Лікування вірусних дерматозів з позицій доказової медицини. Клінічні настанови надання медичної допомоги хворим на вірусні дерматози (герпесвірусна інфекція, оперізуючий герпес, вітряна віспа, вірусні бородавки (вірус папіломи людини), герпетичний кератокон'юнктивіт, вірусні бородавки, контагіозний моллюск). Протокол провізора при відпуску безрецептурних лікарських засобів (Симптоматичне лікування герпетичного ураження губ).

Загальні особливості та клініка вірусних дерматозів. Клінічні різновиди перебігу оперізуючого герпесу. Особливості постгерпетичної невралгії.

Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування вірусних дерматозів (антивірусні препарати, імуномодулятори, вітамінотерапія, НПЗП). Місцеве лікування. Профілактичні заходи.

Підходи до раціонального вибору ЛП для лікування вірусних дерматозів з урахуванням рекомендацій Державного формуляру лікарських засобів. Особливості застосування комбінованих препаратів. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських засобів у хворих на вірусні дерматози похилого віку, вагітних, дітей та з супутньою патологією.

Побічна дія ЛП, які застосовуються для лікування вірусних дерматозів. Прогнозування, клінічні прояви, профілактика та шляхи усунення.

Сучасні лікарські форми препаратів, які використовуються для лікування вірусних дерматозів, їх клініко-біофармацевтичні особливості, правила та умови раціонального застосування.

Фармацевтична опіка та її забезпечення при відпуску лікарських засобів з аптеки хворим на вірусні дерматози.

Лікування дерматозоонозів з позицій доказової медицини. Клінічні настанови надання медичної допомоги хворим на дерматозоонози (короста, педикульоз і фтиріоз). Протоколи провізора при відпуску безрецептурних лікарських засобів (Симптоматичне лікування корости, педикульозу).

Клінічні форми корости, педикульозу та особливості сучасного перебігу. Діагностичні критерії проявів ураження коростою, педикульозом.

Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування дерматозоонозів (протикоростяні, протипедикульозні препарати). Місцева терапія. Принципи профілактики паразитарних уражень.

Підходи до раціонального вибору ЛП для лікування дерматозоонозів з урахуванням рекомендацій Державного формуляру лікарських засобів. Особливості застосування комбінованих препаратів. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Особливості фармакотерапії хворих похилого віку та з супутньою патологією, вагітних та лактуючих жінок, дітей.

Побічна дія ЛП, які застосовуються для лікування дерматозоонозів. Прогнозування, клінічні прояви, профілактика та шляхи усунення.

Сучасні лікарські форми, які використовуються при дерматозоонозах, їх клініко-біофармацевтичні особливості, правила та умови раціонального застосування.

Фармацевтична опіка та її забезпечення при відпуску лікарських засобів з аптеки хворим на дерматозоонози.

Тема 5. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування алергодерматозів

Лікування алергодерматозів з позицій доказової медицини. Клінічні настанови надання медичної допомоги хворим на алергодерматози (алергічні дерматити, фотодерматози, кропив'янка, набряк Квінке, багатоформна ексудативна еритема, хвороба, спричинена лікарськими засобами, синдромі Стівенса-Джонсона та Лайела, анафілактичний шок). Місце поліпрагмазії серед причин ускладнень лікарської терапії. Фармакологічна характеристика препаратів, що найчастіше викликають лікарську хворобу. Клінічні настанови надання медичної допомоги хворим на екзему, atopічний дерматит. Загальний перебіг, клініка, різновиди екземи та atopічного дерматиту.

Протокол провізора при відпуску безрецептурних лікарських засобів (Симптоматичне лікування алергії).

Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування алергічних захворювань (глюкокортикостероїди, антигістамінні ЛП, бронходилататори, препарати кальцію, стабілізатори мембран опасистих клітин, агоністи α - і β - адренорецепторів, діуретики, антибіотики при ускладненні інфекцією). Детоксуюча терапія. Невідкладні заходи. Оксигінація, корекція кислотно-лужного стану, терапія гострої дихальної недостатності, переведення на штучну вентиляцію легенів та транспортування хворого до реанімації. Симптоматична терапія. Корекція нервових, нейроендокринних порушень, санація осередків хронічної інфекції, дієтотерапія. Фізіотерапія. Зовнішня терапія.

Підходи до раціонального вибору ЛП при захворюваннях алергічної природи з урахуванням рекомендацій Державного формуляру лікарських засобів. Особливості застосування комбінованих препаратів. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Особливості фармакотерапії хворих похилого віку, вагітних та лактуючих жінок, дітей та з супутньою патологією.

Побічна дія ЛП, які застосовуються для лікування алергодерматозів. Прогнозування, клінічні прояви, профілактика та шляхи усунення.

Сучасні лікарські форми, які використовуються при алергодерматозах, їх клініко-біофармацевтичні особливості, правила та умови раціонального застосування.

Фармацевтична опіка та її забезпечення при відпуску лікарських засобів з аптеки хворим на алергодерматози.

Тема 6. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування порушень пігментації шкіри та при захворюваннях внутрішніх органів з розладом обміну речовин

Порушення пігментного обміну і шкірні прояви. Порфірії. Спадкові та набуті. Шкірні симптоми при порушеннях білкового обміну. Моноклональні гаммапатії. Диспротейнемія. Амілоїдоз. Шкірні зміни при порушеннях вуглеводного обміну. Первинні та вторинні муцинози. Мікседема. Порушення пуринового, кальцієвого, каротинового та інших видів обміну. Подагра. Кальциноз шкіри. Гемохроматоз. Каротіноз (Аурантіаз). Охроноз (Алкаптонурия). Шкірні симптоми при ліпоїдозах та гістіоцитозах. Системний гіаліноз шкіри та слизових. Хвороба Німана–Піка. Хвороба Фабри. Хвороба Гоше. Гістіоцитоз лангергансоклітинний. Гіперхолестеринемії (холестеринози). Ксантелазма. Первинний біліарний цироз печінки.

Розлади обміну речовин при деяких шкірних захворюваннях. Псоріаз. Еластична псевдоксантома. Кільцеподібна гранульома. Цукровий діабет.

Первинні гіпермеланози: вроджені гіпермеланози (невус пігментний, лентіго юнацьке, нетримання пігменту), спадкові гіпермеланози (веснянки, меланізм, лентігіноз спадковий, лентігіноз періорифіціальний), придбані гіпермеланози: обмежені гіпермеланози (хлоазма, мелаза, лінійна пігментація лоба, пігментний навколоротовий дерматит Брока, каротінодермія), дифузні гіперпігментації (хвороба Аддісона та інші ендокринні меланодермії), токсична гіперпігментація (меланоз Ріля, сітчаста пігментна пойкилодермія обличчя і шиї, медикаментозні меланодермії), артіфіціальні гіпермеланози (актинічна меланодермія, паразитарна меланодермія).

Вторинні гіпермеланози: постінфекційна меланодермія (сифілітична меланодермія, туберкульозна меланодермія), постзапальні меланодермії (червоний плоский лишай, обмежений нейродерміт, склеродермія, кропив'янка, екзема, піодермія, бульозні дерматози).

Первинні гіпомеланози: вроджені гіпомеланози (безпігментний невус, альбінізм), придбані гіпомеланози (вітиліго). Вторинні гіпомеланози: постінфекційні гіпохромії (висівкоподібний лишай, простий лишай, сифілітична лейкодерма), постзапальні гіпохромії (псоріаз, червоний вовчак, склеродермія, нейродерміт, парасоріаз).

Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування порушень пігментації шкіри. Клінічна фармакологія фотосенсибілізуючих препаратів, фурукумарини. Відбілювання: відлущування рогового шару за допомогою альфа-гідроксикислот (гліколева, молочна, лимонна), апаратні методи (лазерна шліфовка, дермабразія); зменшення продукції меланіну (специфічна депігментуюча терапія: гідрохінон, азелаїнова кислота); інгібітори

ферменту тирозинази (арбутин, койева кислота); похідні аскорбінової кислоти (магнію аскорбіл-2-фосфат). Дієтотерапія. Симптоматична терапія. Лікування основних захворювань. Зовнішня терапія.

Підходи до раціонального вибору ЛП для лікування порушень пігментації шкіри з урахуванням рекомендацій Державного формуляру лікарських засобів.

Побічна дія ЛП, які застосовуються для лікування порушень пігментації шкіри. Прогнозування, клінічні прояви, профілактика та шляхи усунення.

Сучасні лікарські форми, які використовуються для лікування порушень пігментації шкіри, їх клініко-біофармацевтичні особливості, правила та умови раціонального застосування.

Семестровий контроль модуля 1

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Загальні положення клінічної фармації в дерматології	2	2
2	Тема 2. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування піодермій	–	–
3	Тема 3. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування мікотичних уражень шкіри та її придатків	2	1
4	Тема 4. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування вірусних дерматозів. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування дерматозоонозів	2	1
5	Тема 5. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування алергодерматозів	1	1
6	Тема 6. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування уражень шкіри при захворюваннях внутрішніх органів з розладом обміну речовин	1	1
Усього годин		8	6

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Загальні положення клінічної фармації в дерматології	4	2
2	Тема 2. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування піодермій	4	–
3	Тема 3. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування мікотичних уражень шкіри та її придатків	4	2
4	Тема 4. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування вірусних дерматозів. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування дерматозоонозів	4	2
5	Тема 5. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування алергодерматозів	4	2
6	Тема 6. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування уражень шкіри при захворюваннях внутрішніх органів з розладом обміну речовин	4	3
	Контроль засвоєння ЗМ1		1

Семестровий залік		
Усього годин	24	12

8. Теми практичних занять — не передбачено робочим навчальним планом

9. Теми лабораторних занять — не передбачено робочим навчальним планом

Завдання для лабораторних робіт — не передбачено робочим навчальним планом

10. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Загальні положення клінічної фармації в дерматології	9	12
2	Тема 2. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування піодермій	9	12
3	Тема 3. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування мікотичних уражень шкіри та її придатків	9	12
4	Тема 4. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування вірусних дерматозів. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування дерматозоонозів	9	12
5	Тема 5. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування алергодерматозів	9	12
6	Тема 6. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування уражень шкіри при захворюваннях внутрішніх органів з розладом обміну речовин	9	12
	Контроль засвоєння ЗМ1 Семестровий залік	4	
	Усього годин	58	72

Завдання для самостійної роботи

Для заочної форми навчання

Самостійне опрацювання положень розділу 5 «Зміст програми освітньої компоненти».

Для денної форми навчання

1. Дерматологічна патологія як медико-психологічна проблема. Деонтологічні аспекти роботи провізора-лікаря, провізора-хворого. Основні прояви захворювань шкіри, загальні синдроми в дерматології. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри та її придатків. Елементи шкірної висипки та методика огляду та обстеження пацієнтів з шкірною патологією. Сучасні лабораторні та інструментальні методи дослідження. Загальні принципи лікування шкірних захворювань. Принципи місцевої терапії. Значення нейротропних засобів у лікуванні шкірних хвороб. Значення складових частин лікарської форми при місцевому призначенні ліків. Косметичні препарати. Класифікація. Характеристика основних класів за призначенням, рівнем проникності, механізмом дії, галуззю застосування, формою випуску. Засоби зовнішнього лікування дерматозів (мазі, пасти, креми, гелі, аерозолі, лініменти, присипки, примочки, збовтувані суміші, компреси, лаки, пластирі). Косметичні препарати рідкої форми випуску. Лосьйони. Тоніки. Косметичні креми. Емульсійні креми. Креми жирові. Креми суспензійні.

Скраби. Косметичні препарати піно-миючого призначення. Шампуні. Бальзами для волосся. Мила косметичні. Піни для ванн. Індивідуальний підхід до зовнішньої терапії шкірних захворювань в косметології. Специфічні види побічної дії лікарських препаратів на шкіру (фотосенсибілізація, опіки, алергічні прояви та ін.). Фізіотерапевтичні методи лікування. Санаторно-курортне лікування. Профілактичні заходи.

2. Класифікація та загальні особливості піогенного ураження шкіри та слизових (стрептодермії, стафілодермії, змішані стрепто-стафілококові піодерміти). Основні прояви піогенного ураження придатків шкіри (фолікуліт, фурункул, карбункул, гідраденіт, імпетіго). Хронічні піодермії (шанкріформна піодермія, хронічна глибока виразково-вегетуюча піодермія). Підходи до раціонального вибору ЛП для лікування піодермій з урахуванням рекомендацій Державного формуляру лікарських засобів. Особливості застосування комбінованих препаратів. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських засобів у хворих на піодермії похилого віку та з супутньою патологією. Фармацевтична опіка та її забезпечення при відпуску лікарських засобів з аптеки хворим з піодерміями.

3. Класифікація та особливості мікотичних уражень (кератомікози, дерматомікози, кандидомікози). Основні прояви мікотичного ураження гладкої шкіри, нігтів, волосистої частини голови. Сучасна терапія оніхомікозів. Побічна дія протигрибкових препаратів. Фармацевтична опіка при відпуску протигрибкових препаратів, які застосовуються для лікування рубромікозу. Особливості фармакотерапії вагітних та лактуючих жінок з мікотичними ураженнями шкіри та її придатків. Особливості фармакотерапії дітей з мікроспорією.

4. Загальні особливості та клініка вірусних дерматозів. Клінічні різновиди перебігу оперізуючого герпесу. Особливості постгерпетичної невралгії. Побічна дія ЛП, які застосовуються для лікування вірусних дерматозів. Фармацевтична опіка при відпуску антивірусних препаратів, які застосовуються для лікування простого герпесу. Клінічні форми корости, педикульозу та особливості сучасного перебігу. Особливості перебігу корости у дітей. Сучасні лікарські форми, які використовуються при дерматозоонозах, їх клініко-біофармацевтичні особливості, правила та умови раціонального застосування.

5. Хвороба, спричинена лікарськими засобами, синдроми Стівенса-Джонсона та Лайела. Клінічні настанови надання медичної допомоги хворим на екзему, atopічний дерматит. Загальний перебіг, клініка, різновиди екземи та atopічного дерматиту. Невідкладні заходи. Оксигінація, корекція кислотно-лужного стану, терапія гострої дихальної недостатності, переведення на штучну вентиляцію легенів та транспортування хворого до реанімації. Особливості фармакотерапії та фармакодинаміки антигістамінних ЛП у хворих похилого віку та з супутньою патологією. Фармацевтична опіка при відпуску глюкокортикостероїдів, які застосовуються для лікування алергодерматозів. Сучасні методи загального лікування фотодерматозів.

6. Особливості зовнішньої терапії при лікуванні порушень пігментації шкіри. Сучасні методи загального лікування вітиліго. Сучасні методи загального лікування спадкових гіпермеланозів. Побічна дія ЛП, які застосовуються для лікування порушень пігментації шкіри. Прогнозування, клінічні прояви, профілактика та шляхи усунення. Порфірії. Спадкові та набуті. Моноклональні гаммапатії. Диспротейнемія. Амілоїдоз. Первинні та вторинні муцинози. Мікседема. Подагра. Кальциноз шкіри. Гемохроматоз. Каротіноз (Аурантіаз). Охроноз (Алкаптонурия). Шкірні симптоми при ліпоїдозах та гістіоцитозах. Системний гіаліноз шкіри та слизових. Хвороба Німана-Піка. Хвороба Фабри. Хвороба Гоше. Гістіоцитоз лангергансоклітинний. Гіперхолестеринемії (холестеринози). Ксантелазма. Первинний біліарний цироз печінки.

11. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Успішність здобувача в кожному семестрі (модулі) оцінюється за 100-бальною шкалою, яка складається з поточного контролю теоретичної, практичної підготовки на кожному занятті, самостійної роботи, результатів змістового модулю.

Заочна форма	
Модуль 1 – 60-100 балів	
Поточний контроль – 36-60 балів аудиторна робота, семінарські заняття	Контроль засвоєння ЗМ 1 – 24-40 балів
контроль ТП та ПП (в т.ч. самостійної роботи)	

Примітки: ЗМ – змістовий модуль, ТП – теоретична підготовка, ПП – практична підготовка
Максимальна кількість балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти при засвоєнні кожного модулю (залікового кредиту) — 100, в тому числі за поточну навчальну діяльність (поточний контроль) – 60 балів, за результати контролю засвоєння ЗМ – 40 балів.

Мінімальна кількість балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти при засвоєнні кожного модулю (залікового кредиту) — 60, в тому числі за поточну навчальну діяльність (поточний контроль) – 30 балів, за результати контролю ЗМ – 30 балів.

Схема нарахування та розподіл балів

Поточне опитування, тестування та самостійна робота						Контроль ЗМ1	Сума
Модуль 1. Змістовий модуль 1						24-40	60-100
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	6-10		

Рейтинг поточного контролю розраховується за накопичувальним принципом. В залежності від навчального плану поточного навчального року кількість занять в семестрі і оцінка на практичному занятті може варіювати, але загальне рейтингування відбувається у відповідності до шкали ECTS.

Поточний контроль включає оцінку теоретичних знань, практичних навичок та самостійну роботу студента, а також контролю змістових модулів, і проводиться під час аудиторних занять.

Контроль аудиторної роботи здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям. Включає усне опитування, індивідуальну співбесіду, тестування, оцінку виконуваних практичних завдань.

Аудиторний контроль самостійної роботи оцінює рівень знань, які здобувачі вищої освіти отримують самостійно під час самопідготовки до занять, а також опрацьовуючи перелік питань, включений до певних змістових модулів. Передбачає включення питань до контролю змістових модулів.

На практичному занятті оцінка здобувачу вищої освіти виставляється згідно критеріям наведеним в **таблиці 1**.

Шкала відповідності рейтингу змістового модуля, поточного рейтингу та контролю змістових модулів наведена в **таблиці 2**.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами поточної навчальної діяльності набрали мінімум 36 балів, допускаються до контролю змістового модулю.

Таблиця 1. Критерії оцінки результатів навчальної діяльності на практичному занятті

Шкала	Критерії
«5» відмінно 90-100%	<ul style="list-style-type: none"> Завдання для самостійної підготовки до заняття виконані правильно та в повному обсязі Відповіді на теоретичні питання за темою заняття надані правильно та чітко Практичні завдання під час аудиторної роботи виконані правильно та в повному обсязі Підсумкове тестування виконано в межах 90-100%.
«4» дуже добре 82-89%	<ul style="list-style-type: none"> Завдання для самостійної підготовки до заняття виконані правильно та в повному обсязі Відповіді на теоретичні питання за темою заняття надані повно з несуттєвими відхиленнями Практичні завдання під час аудиторної роботи виконані з несуттєвими відхиленнями Підсумкове тестування виконано в межах 82-89%.

«4» добре 74-81%	<ul style="list-style-type: none"> Завдання для самостійної підготовки до заняття виконані з несуттєвими помилками Відповіді на теоретичні питання за темою заняття надані неповно з неточностями Практичні завдання під час аудиторної роботи виконані з несуттєвими відхиленнями Підсумкове тестування виконано в межах 74-81%.
«3» задовільно 64-73%	<ul style="list-style-type: none"> Завдання для самостійної підготовки до заняття виконані з суттєвими помилками Відповіді на теоретичні питання за темою заняття надані неповно або з суттєвими помилками Практичні завдання під час аудиторної роботи виконані з суттєвими відхиленнями Підсумкове тестування виконано в межах 64-73%.
«3» досить 60-63%	<ul style="list-style-type: none"> Завдання для самостійної підготовки до заняття виконані частково та з суттєвими помилками Відповіді на теоретичні питання за темою заняття надані неповно з суттєвими помилками Практичні завдання під час аудиторної роботи виконані частково та з суттєвими відхиленнями Підсумкове тестування виконано в межах 60-63%.
«2» незадовільно 0-59%	<ul style="list-style-type: none"> Завдання для самостійної підготовки до заняття невиконані або виконані невірно Відповіді на теоретичні питання за темою заняття не надані Практичні завдання під час аудиторної роботи не виконані або виконані невірно Підсумкове тестування виконано в межах 0-59%

За сумарним результатом поточного і контролю змістових модулів здобувачу вищої освіти в залікову книжку виставляється оцінка за системами, наданими в таблиці 2.

Таблиця 2. Трансформація національної шкали оцінювання в систему ECTS (Європейська система трансферу оцінок. англ. *European Community Course Credit Transfer System*)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90-100 A	відмінно
82-89 B	добре
74-81 C	
64-73 D	задовільно
60-63 E	
35-59 F	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34 FX	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка А, В, С, D, Е виставляється лише здобувачам вищої освіти, яким зараховані усі модулі з дисципліни.

Оцінка з дисципліни FX, F виставляється здобувачам вищої освіти, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка FX («2») виставляється здобувачам вищої освіти, які отримали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали контролі засвоєння змістових модулів. Вони мають право на повторне складання контролю засвоєння змістових модулів не більше 2 разів під час канікул та впродовж 2 (додаткових) тижнів після закінчення весняного семестру за графіком, затвердженим ректором.

Здобувачі вищої освіти, які одержали оцінку F по завершенню вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б одного модулю, або не набрали за поточну навчальну діяльність з модулю мінімальну кількість балів) повинні пройти повторне навчання за індивідуальним навчальним планом.

12. Форми поточного та семестрового контролю успішності навчання

При поточному оцінюванні знань здобувачів вищої освіти надається перевага стандартизованому методу контролю – усному опитуванню, письмовому опитуванню, тестуванню та контролю практичних навичок. Форма проведення семестрового контролю проводиться у формі семестрового заліку.

13. Методичне забезпечення

- Типова (примірна), навчальна програма освітньої компоненти
- Робоча програма освітньої компоненти

3. Календарно-тематичні плани лекцій та семінарських занять
4. Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів вищої освіти з освітньої компоненти
5. Перелік теоретичних питань і завдань для поточного та змістового модульного контролю з освітньої компоненти
6. Перелік тестових завдань з освітньої компоненти
7. Пакет білетів для контролю засвоєння змістового модуля (білети, критерії оцінювання)
8. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
9. Методичні рекомендації з підготовки до контролю змістового модуля
10. Відеонавчальні матеріали: Мультимедійні лекції згідно тематичного плану лекцій.

14. Рекомендована література

Основна

- 1) *Наказ* Міністерства охорони здоров'я України від 22 квітня 2021 року № 792 «Про затвердження тринадцятого випуску Державного формуляра лікарських засобів та забезпечення його доступності».
- 2) *Наказ* Міністерства охорони здоров'я України від 05.01.2022р. № 7 «Про затвердження протоколів фармацевта».
- 3) *Реєстр* медико-технологічних документів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichninastanovi/. – Назва з екрану
- 4) *Сімейна медицина*: у 3 кн. : підручник. Книга 3. Спеціальна частина. Поліпрофільність загальної лікарської практики: підручник (ВНЗ IV р. а.) / Л.С. Бабінець, О.М. Барна, С.А. Бондар та ін. ; за ред. О.М. Гиріної, Л.М. Пасієшвілі. – К. : ВСВ «Медицина», 2017. – 680 с.
- 5) *Симптоми та синдроми в практичній фармації*. Принципи терапії : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. 2-ге вид., допов. / І.А. Зупанець, С.Б. Попов, Ю.С. Рудик та ін.; за ред. І.А. Зупанця, В.П. Черних. – Харків: Золоті сторінки, 2021. – 120 с.
- 6) *Технологія косметичних засобів* : підручник для студ. вищ. навч. Закладів / О.Г. Башура, О. І.Тихонов, В.В.Росіхін та ін.; за ред. О.Г.Башури і О. І.Тихонова. – Х.:НФаУ; Оригінал, 2017. – 552 с.
- 7) *Фармакотерапія з фармакокінетикою* : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / І.В. Кіреєв, О.О. Рябова, Н.В. Жаботинська та ін. ; за ред. І.В. Кіреєва. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2019. – 383 с. – (До 100-річчя Національного фармацевтичного університету).

Допоміжна

- 1) *Дерматологія. Венерологія*: підручник / Л.А. Болотна, В.С. Глушок, О.І. Денисенко та ін.; за ред. Т.В. Святенко, І.В. Свистунова. – Вінниця : Нова Книга, 2021. – 656 с.
- 2) *Дерматологія та венерологія* під редакцією проф. В.І. Степаненко, Київ, 2012. – видавництво КІМ, 848 с.
- 3) *Дерматологія і венерологія*: підручник / В.І. Степаненко, А.І. Чоботарь, С.О. Бондарь та ін. – 2-е видання, «Медицина» 2020. - 336 с.
- 4) *Компендіум 2020*. – лікарські препарати. / за ред. В.М. Коваленка. – К. : МОРІОН, 2020. – 2560 с.
- 5) *Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії. Аналізи: нормативні показники, трактування змін* / за ред. Ю.М.Мостового.- 28-е вид., Київ: Центр ДЗК, 2021.- 800 с.
- 6) *Фармацевтична опіка* : практичний посібник / І. Зупанець, В. Черних, С. Попов та ін. ; за ред. І. Зупанця, В. Черниха. – Київ : Фармацевт Практик, 2016. – 208 с.
- 7) *Rx index – Довідник еквівалентності лікарських засобів: спеціалізоване медичне видання для фахівців* / за загальн. редакцією І.А. Зупанця, В.П. Черниха. – 4-те вид. К.: Фармацевт Практик, 2020. – 832 с.
- 8) *British National Formulary 80 (BNF)*, September 2020 - March 2021.
- 9) *Fitzpatrick, James E..Dermatology secrets in color* / J. E. Fitzpatrick, J. L. Aeling. - 2. ed. - Philadelphia : Hanley & Belfus, 2001. - XIII, 498 р.Дерматологія. Венерологія. (за редакцію Степаненко В.І.) Київ: «КІМ», 2013. – 902 с.

- 10) Pharmacotherapy: a pathophysiologic approach. / editors, Joseph T. DiPiro (et al.). – 11th ed. (2020). – 2672 p.
- 11) Pharmacotherapy handbook. / (edited by), Barbara G. Wells (et al.). - 10th ed. (2017). – 1008 p.
- 12) Pharmacotherapy Principles & Practice Study Guide. / editors, Katz M. (et al.). – 4th ed. (2016). – 448 p.

15. Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

- 1) Внутрішні хвороби: портал для лікарів [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://empendium.mp.pl/ua/>
- 2) Всесвітня організація охорони здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int>.
- 3) Державний реєстр лікарських засобів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.drlz.com.ua/>
- 4) Державний формуляр лікарських засобів [Електронний ресурс] / М-во охорони здоров'я України, Центр. формуляр. комітет, Держ. експерт. центр. – Київ, 2022. – Вип. 14. – Режим доступу : <https://dec.gov.ua/materials/chinnij-vipusk-derzhavnogo-formulyara-likarskih-zasobiv/>
- 5) Наказ МОЗ України №651 від 26.07.2013 «Про принципи належної фармакотерапевтичної практики та запобігання поліпрагмазії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0651282-13>
- 6) Сайт МОЗ України <http://www.moz.gov.ua>
- 7) Український журнал дерматології, венерології, косметології УЖДВК – Режим доступу : http://uadv.org.ua/?page_id=63
- 8) <https://www.drugs.com>